

Motion till riksdagen 2008/09:N8

**av Siv Holma och Torbjörn Björlund (v)
med anledning av prop. 2008/09:67**

Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG

Sammanfattning

Vi anser att det nya lagförslaget innehåller problem för rättssäkerheten och föreslår därför att riksdagen ger regeringen tillkänna att återkomma med förslag som stärker både skyddet av integriteten och rättssäkerheten.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa bättre strukturer för att säkra integriteten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka rättssäkerheten.

Bakgrund

Det är dags att samhället tar ansvar för de utövande konstnärerna och deras specifika situation. Än i dag domineras synen på den stora gruppen av arbetande konstnärer av två felaktiga uppfattningar: dels att de – trots långa utbildningar och hög kompetens – antas kunna utföra sitt arbete mot en mycket låg eller ingen ersättning alls, dels att en konstnärs verksamhet inte skiljer sig från den gängse småföretagarens.

Regeringens proposition innehåller förslag till lagändringar angående allt från patentlagen till upphovsrätten. Vi tar endast upp det som handlar om

Fel! Okänt namn på

förändringar av upphovsrätten, eftersom det är där vi ser risker för privatpersoners rätts säkerhet och integritet.

Författaren Göran Hägg beskriver i sin bok *Varför dog Bellman?* upphovsrättens historia. Processen med att förbättra förhållanden för trubadurer och författare av Bellmans sort började i England redan i början av 1700-talet. Efter den franska revolutionen 1789 fick författare total rätt till sina verk. Den revolutionära lagstiftande församlingen antog ”i januari 1791 en lag som skyddade rätten till uppförande av teaterpjäser och operor av levande författare och gjorde texten till upphovsmannens egendom på livstid och arvingarnas i fem år efter hans död”. Hägg skriver att ”Tvärtemot att vara någon inskränkning i friheten sågs upphovsrätten alltså som ett demokratiskt framsteg, ett inslag i kampen för frihet, jämlikhet och broderskap. En del av den naturrätt som inbegrep möjligheten att fullt ut förfoga över frukterna av sitt eget arbete.”

Hägg skriver vidare att den lag som fortfarande reglerar svensk upphovsrätt är lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Den har bland annat utvidgats till att gälla även fotografier som tidigare hade en egen lag. Datorprogram har tagits in. Skyddstiden har i enlighet med EU-direktiv utsträckt till 70 år efter upphovsmannens död. I första paragrafen i nämnda lag anges upphovsrätten gälla:

1. skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal
2. datorprogram
3. musikaliskt eller sceniskt verk
4. filmverk
5. fotografiskt verk eller något annat alster av bildkonst
6. alster av byggnadskonst eller brukskonst
7. verk som har kommit till uttryck på något annat sätt.

I andra paragrafen sägs att ”Upphovsrätt innefattar, med de inskränkningar som föreskrivs i det följande, uteslutande rätt att förfoga över verket genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konstform eller i annan teknik”. Dessa två paragrafer är de viktigaste. I stort sett har uphovsskyddet fungerat väl. Nya medier har utvecklat behovet av att skydda upphovsrätten. Vi delar Häggs uppfattning när han i boken säger att det finns eller går att skapa tekniska och juridiska lösningar på alla de oanade möjligheter som Internet skapat i att mångfaldiga och sprida piratkopior. I epilogen till boken skriver Mona Hillman Pinheiro, direktör i Föreningen Svenska Läromedel, att ”Framtidens människor skapas varje dag i vår skola. Därför är det så viktigt att skolorna har gott om läromedel och läroböcker med hög kvalitet i såväl tryckt som digital form. Därför är det så viktigt att värna upphovsrätten – den gör det möjligt att skapa ny kurslitteratur och nya läromedel”.

Utifrån denna principiella utgångspunkt ser jag sanktionsdirektivet som ett medel att värna upphovsrätten så att det skapas ekonomiska förutsättningar till ny skönlitteratur, datorprogram, musik, sceniska verk, filmverk, fotografiska verk, bildkonst etc.

Fel! Okänt namn på

Ett viktigt syfte med sanktionsdirektivet är att uppmärksamma faktumet att det är olagligt med piratkopiering. Sanktionsdirektivet, rätt använt, kan stärka utvecklingen av lagliga, attraktiva fildelningsalternativ till rimliga kostnader.

En annan viktig princip som bör beaktas är att klarlägga skillnaden mellan ned- och uppladdning. Det måste vara ett huvudsyfte att komma åt uppladdningarna i stor skala. Det handlar också om att uppnå en proportionalitet när resursstarka upphovsrättsinnehavare ställs mot enskilda personer i civilrättsliga processer.

För att nå de positiva syftena måste det finnas en väl avvägd balans mellan upphovsrätt och personlig integritet.

Lagförslaget har kritiserats för att det ger privata organisationer större möjligheter än polisen att begära ut abonnentuppgifter. Polis och åklagare kan i dag bara få ut abonnemangsuppgifter vid misstanke om brott där fängelse är föreskrivet för brottet och det kan förväntas leda till annan påföljd än böter.

I förslaget till sanktionsdirektivet är det oklart vad som kommer att krävas för teknisk bevisning när upphovsrättsinnehavaren vill få identiteten bakom en IP-adress utlämnad. Det är oklart vad som krävs i teknisk bevisning för att nå beviskravet ”sannolika skäl”. Det gäller exempelvis den trådlösa Internetuppkopplingen. Den kan ju användas av andra utan innehavarens kännedom. Här råder oklarheter vilket skydd det finns för integriteten när information om IP-adressen lämnas ut av domstolen till upphovsrättsinnehavaren. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

När material laddas ned olagligt kan det drabba flera olika upphovsrättsinnehavare. Här borde det framför allt av integritetsskäl finnas möjligheter att samordna för att se till att personlig information inte handläggs av ett alltför stort antal människor.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 19 december 2008

Siv Holma (v)

Torbjörn Björlund (v)